

Åbent brev til
Transport- og energiminister Flemming Hansen
Miljøminister Connie Hedegaard
Regeringens Vindmølleudvalg
Energipolitisk Udvalg

10/1-07

Dansk vindkraft og behovet for folkelige organisations- og ejerformer

En væsentlig faktor bag den danske vindmøllesucces har været den unikke involvering af lokale kræfter. Med dette brev vil vi gøre Folketinget opmærksom på, at dansk vindkraft fortsat bør være en sag for langt flere end blot energiselskaberne. Dette gøres bedst ved at sikre et fortsat lokalt ejerskab af nye danske vindmøller, af den simple årsag, at folkelig opbakning er en forudsætning for fremtidens vindkraftudbygning.

23% af alle danske vindmøller er opstillet af vindmøllelaug og landmænd har opstillet ca. 58%. De resterende 18% af vindkraftkapaciteten er opstillet af elselskaberne. I København og på Samsø opførte lokale kræfter verdens største havmølleparker. På Samsø og Ærø deltager næsten hele øens befolkning i vindmølleudbygningen. De lokale initiativer og dermed mere end 100.000 familier har i en årrække været en drivende kraft bag udviklingen af et blomstrende vindmøllemarked. Et marked, som siden hen har gjort dansk vindkraftindustri førende på globalt plan.

Men udviklingen er gået i stå. Der stilles ikke nye lokalejede vindmøller op i Danmark. Det er alene enkelte developere og energiselskaber, som arbejder indenfor feltet i dag. Og mange af de eksisterende lokale laugsmøller bliver nu solgt til enkeltpersoner og elselskaber eller opkøbt til nedtagning. Det skyldes bl.a., at prisen på dansk vindmøllestrøm i dag er den laveste i Europa. Samtidig er det blevet meget vanskeligt at opnå tilladelse til nye møller. Amterne nåede ikke at løse opgaven. Fra januar 2007 har de nye kommuner overtaget ansvaret for at finde plads til fremtidens store møller. En opgave, som desværre næppe står øverst på arbejdslisten. Resultatet er, at Danmark mister rollen som vindkraftens laboratorium. Uden et hjemmemarked flytter afprøvningen og produktionen til udlandet.

Fremtidsperspektivet er, at 1400 store møller kan dække 50 % af vores elforbrug. En fantastisk mulighed, men ønsker vi dette? Vores valg vil på både godt og ondt få betydning for den globale vindkraftudvikling. Vores beslutninger vil blive studeret på alle kontinenter. Når udviklingen går i stå i Danmark, har det betydning på globalt plan. I mange lande slås vindkraften med misinformationer, og i USA har vi oplevet, hvordan den danske opbremsning bruges af modstanderne til at sætte spørgsmålstegn ved vindkrafts brugbarhed. Spørgsmålet er, om vi vil løfte opgaven som globalt

forbillede, eller om vi alene ønsker en kommerciel vindkraftudbygning på markedsvilkår? I så fald vil konsekvensen være en langt mindre vindkraftudbygning end hidtil.

Et problem er, at de lokale ejerformer ikke har nogen politisk opmærksomhed. Efter el-liberaliseringen har den politiske opmærksomhed været rettet mod andre områder i sektoren. Desuden synes en del politikere ikke at være bevidste om baggrunden for den danske vindmøllesucces. Eller også tror de, at folkelige ejerformer ikke har nogen rolle at spille i et liberaliseret el-marked. En tro der kan blive selvopfyldende medmindre et politisk flertal vil det anderledes – således at der bliver fornyet mulighed for folkeejede vindmøller.

Hvis de folkelige ejerformer glider helt ud, mener vi, det bliver et stort problem for den fremtidige danske vindkraftudbygning. Fremover skal vi opsætte store møller med navnhøjder over 100 meter. Lokalbefolkningen vil naturligt møde disse store vindmøller med skepsis med mindre de selv får en direkte interesse i etableringen. Vindmøllerne vil nemt blive opfattet som et udefra kommende teknisk anlæg. Vi mener kun dette dilemma kan løses i et samspil mellem god planlægning og et lokalt engagement i det område, som bliver berørt. Fællesmøller har her klare fordele frem for andre ejerformer. Middelgrundens havmøllepark er et godt eksempel på et positivt samspil mellem lokale kræfter, kommunen, ansvarlige politikere og elselskaberne. Her består vindmøllelauget af 8500 almindelig danskere, som har bidraget væsentlig til accepten af mølleparken. I dag er København stolt af sit "grønne landmærke" og Wonderful Copenhagen bruger vindmølleparken til at profilere København internationalt. Et resultat der ikke kunne være opnået uden den lokale indsats.

I dag dækker 5.200 møller 20 % af Danmarks elforbrug. Ingen andre lande har opnået en tilsvarende vindkraftdækning. Beslutningstagere fra andre lande har set, hvordan vi har opnået en stor vindkraftkapacitet og samtidig bevaret den folkelige opbakning. Danmark har således ikke kun leveret vindkraftteknologien, men også lovgivning og en demokratisk model for, hvordan det kan gøres i praksis.

International direktør i Energistyrelsen, Hans Jørgen Koch, der ledsagede ministeren under besøget i USA i november 2006, oplyser således i følge Energistyrelsens hjemmeside, at "inden for vindenergi er amerikanerne opmærksomme på, at vi har skabt en bred folkelig opbakning til udbygningen, og at vi har formået at varetage miljømæssige hensyn, ikke mindst offshore. Den danske indpasning af 20 % vindenergi i el-systemet har også gjort stort indtryk." Dette understreger Danmarks hidtidige rolle og vi mener at denne rolle forpligtiger os til fortsat at være førende på området. Derved kan vi vise de større lande, hvordan vindkraften kan bruges i storskala i et lille land og dermed give dem et pejlemærke. "You are smart; we are not", som tidligere præsident Bill Clinton udtalte, da han i 2005, fløj hen over de 20 vindmøller på Middelgrunden i København.

Flere lande har med inspiration fra bl.a. Danmark opbygget vindkraftprogrammer, som har til formål at styrke den lokale inddragelse i de pågældende landes vindkraftudbygning. Tyskland har været i gang i mange år og aktuelt har vi kendskab til nye programmer i Canada, USA og Skotland.

En vigtig pointe er, at selvom vi har mange vindmøller, så støtter over 80 % af danskerne stadig, at vi skal opstille flere vindmøller. Det viser de nyeste opinionsmålingerne fra analyseinstituttet A.C.Nielsen. Også derfor er det vigtigt at give befolkningen mulighed for ejerskab af vindmøllerne.

Samtidig må vi dog konstatere, at de senere års manglende folkelige deltagelse i vindkraftudbygningen har betydet flere lokale protester mod nye vindmøllerplaceringer og færre lokale fortalere. Eksempelvis kan nævnes, at DONG Energy ikke fik tilladelse til opsætning af nye store forsøgsmøller ved Kyndbyværket p.gr.a. lokal modstand. Et andet eksempel er vindmølleparken ved Overgaard Gods i Østjylland, som blev godkendt, men efter hidsig lokal modstand. En modstand som splitter lokalsamfundet, og ikke gøder jorden for en fremtidig dansk vindmølleudbygning. Mulighed for lokalt og demokratisk ejerskab af teknologi giver større velvilje og dermed flere alternativer for nye mølleplaceringer.

IDA, Ingeniørenforeningen i Danmark, har i deres Energiplan 2030 skitseret 11 initiativer frem mod et bæredygtigt energisamfund. Et af initiativerne, som de foreslår, lyder "Det folkelige engagement skal øges i form af nye organisations- og ejerformer, så almindelige mennesker kan blive medejere, hvis de vil". Vi er helt enige i pointen og vil påpege, at netop inden for den fremtidige vindkraftudvikling er forslaget nødvendigt og yderst aktuelt.

Vi har følgende forslag til at fremme folkelige ejerformer inden for vindkraft:

- Politiske initiativer (lovgivning, administration og markedsmotivation) som sikrer lokalt ejerskab en rolle i den fremtidige udbygning
- Opfordring til at der i alle danske vindmølleparker tilbydes lokal deltagelse
- For at styrke det lokale engagement anbefales det at søge at etablere møllelaug som ejer af mindst en mølle, når en klynge på to eller flere møller planlægges.
- Naboer bør altid tilbydes forkøbsret i vindmøller
- Energistyrelsen m.fl. anmodes om at udarbejde et idekatalog til fremme af lokaltejede vindmøller
- Bedre el-afregning for vindmøller, og gerne økonomiske incitamenter som motiverer til lokalt medejerskab
- Under den skematisk skatteopgørelse kan bundfradraget hæves fra 3000,- kr. til f. eks 5000,- kr.

- I dag kan kun personligt ejede vindmøller gøre brug af bundfradraget på 3000,- kr. I praksis betyder det at vindmøllelaug tvinges til at bruge Interessantskabsformen. Andre ejerformer f.eks. andelsselskaber bør have samme mulighed, men det kræver formentlig lovændringer.
- I dag må kun 10 ejere anvende erhvervsmæssig skatteopgørelse før hele vindmøllelaug bliver omfattet af anpartsreglerne. Denne regel foreslås ophævet.
- Lokalt ejerskab bør have en rolle og fremmes i den kommunale planlægning
- Støtte til opstart af vindmøllelaug via uvildige igangsættere (DV, energiforeninger m.fl.)
- Økonomiske midler til at forny indsatsen på området, evt. som del af puljer til at igangsætte nye initiativer for en bæredygtig energiudvikling.
- International dialog og formidling om fordelene ved lokalt ejerskab. Dels er der brug for en indsats hos myndighederne, dels er der behov for en uafhængig indsats. Målet er, at vi lærer om de nyeste udlandske erfaringer og vi kan formidle de danske erfaringer mere professionelt end det sker i dag.

Det er tid til, at vi igen løfter vores globale ansvar og forsætter en ekspansiv vindkraftudbygning. Folkelige investeringer, andelstanken og det lokale medansvar er en del af løsningen.

Det er tid til handling, hvis succesen ikke skal tabes på gulvet.

Jens H. M. Larsen
 Energitjenesten
 Leder af faggruppen for vindkraft

Marianne Bender
 Formand for Organisationen for Vedvarende Energi, OVE

Lotte Holmberg Rasmussen
 Formand for Samvirkende Energi- og Miljøkontorer, SEK